

Předmluva ke 4. ročníku Dopisů příteli

Se značným zpožděním se českým čtenářům dostává do ruky posledních pět „Dopisů příteli“, které téměř od počátku Charty 77 až do května 1980 psal ne pouze pro jediného čtenáře Ladislav Hejdánek. Dopisy byly hojně přepisovány a kolovaly v interesovaných kruzích, a podstatně přispěly k tomu, že jméno a osobnost autora vešly ve známost širší, než jaká je pro filosofa obvyklá. Ačkoliv zejména v letech 1963–1970 hojně publikoval (byť jen jako outsider převážně v literárních časopisech) a ačkoli jeho text stálo za to číst, není ve známé Skillingově knize o „Československé přerušené revoluci“ vůbec zmíněn (vyšla 1976; naproti tomu o pět let mladší kniha téhož autora jej zmiňuje mnohokrát a přetiskuje dokonce jeho 20. dopis příteli). Doma pak vyšly „Dopisy příteli“ v samizdatových edicích jednak jako tři samostatné ročníky, jednak jako jednosvazkové vydání všech tří prvních ročníků. V Itálii vyšel překlad všech dopisů prvního ročníku. – Nicméně právě posledních pět z celkového počtu 62 dopisů upadlo jaksi v zapomenutí. Mám za to, že bude dobré si je připomenout.

Hejdánkovy „Dopisy příteli“ představují úctyhodnou řadu více než 500 strojopisných stran. Dotýkají se nejrozmanitějších témat a v mnoha ohledech pozoruhodně obrážejí nejen vnější události prvního období zápasů o uplatňování lidských a občanských práv a helsinských dohod v Československu, ale také četné diskuse a polemiky v řadách samotných obhájců. Byly míněny jako slovo do těchto diskusí, ale zároveň si vzaly za úkol objasňovat mnohé z toho, co jako živé a aktuální pociťovali zejména mladí lidé, s nimiž byl Hejdánek nejen v té době, ale už odedávna a dodnes v neustálém styku. Některé dopisy mají převážně dokumentární ráz, ale jiné jsou plné inspirujících myšlenek a poukazů na nutnost životní orientace v tíživých podmínkách. Je přirozené, že nesou stopy jistého chvatu, s nímž byly psány. Nejednou vyvolaly polemiku a kritiku, nejednou se jejich autor sám pouštěl do zápasu, který byl vyvolán někým jiným. Hejdánek v té době též naznačil, že mu jeho Dopisy příteli přišly vhod zejména v době, kdy jako jeden z nejdéle fungujících mluvčích Charty 77 zvláště naléhavě pociťoval potřebu vyjadřovat své názory osobní, které se vždy nekryly s pozicemi dokumentů takřkajíc „oficiálních“.

V květnu 1980 „dopisy“ náhle končí; v důsledku onemocnění se Hejdánek už necítí být natolik ve formě, aby v nich pokračoval. Je však charakteristické, že ještě v posledních dvou dopisech z dubna a května zaznamenává eskalaci policejních zákroků proti Tominově semináři a nepřímou naznačuje, že v jeho práci hodlá pokračovat. A vskutku v semináři, zahájeném podle Tominova vzoru a navázavším na jeho tradici, Hejdánek od té doby pokračuje dodnes. – V rozhovoru s Jiřím Rumlem uvádí jako druhý důvod psát méně „zběžně“ a dát dohromady nějakou filosofickou knížku. Pohříchu musíme víc než po pěti letech konstatovat, že nám ji stále ještě

dluží. Přesto napsal řadu esejí a studií menšího rozsahu, které nám dovolují doufat, že se snad přece dočkáme.

Forma dopisů právě takového charakteru, jakou zvolil Ladislav Hejdánek, je trochu nezvyklá (má ovšem své předchůdce a představuje jistou analogii k nim, tu větší a jindy menší). V konkrétní situaci měla svou funkci. Nicméně se mi zdá, že tato doba je dnes už minulostí. Mám za to, že došlo k jisté proměně společenské situace, a že proto existují i „objektivní“ důvody, proč Hejdánek nemohl v „Dopisech příteli“ dál a dál pokračovat. V každém případě máme před sebou pět zapomenutých dopisů z dlouhé řady, která tvoří velmi svérázný dokument období prvních tří až čtyř let po zahájení oné občanské aktivity, v níž má Hejdánek své místo a které na sobě nese také známky jeho působení. Nejen pro historika, ale pro každého, kdo se bude chtít blíže seznámit s atmosférou naší doby, bude mít četba „Dopisů příteli“ ještě i po letech svůj význam i jakési kouzlo.

Lev Tvrdý

- - -

in:

Ladislav Hejdánek

Dopisy příteli, ročník IV - 1980

OIKOUMENE, sv. 3